

Chuyện Của Quang. Chưa Nói Hết...

Ngày bước chân vào ngưỡng cửa đại học, Quang đã bỏ lại sau lưng nhiều bạn bè. Chuyện đó bình thường. Đời người có nhiều lần đi đến một khúc quanh hay đến ngã ba ngã tư, thậm chí ngã sáu ngã bảy thì đường ai nấy đi. Mỗi người một con đường. Mỗi người một số phận. Ai cũng phải chọn cho mình con đường kế tiếp để đi. Cũng có khi là tình cờ run rủi, có khi là sự an bài. Quang may mắn có cơ hội chọn cho mình đường đi và hướng đi. Quang có những năm ở đại học thật sinh động vì đã thật sự sống với tất cả ý nghĩa của nó. Như hàng triệu thanh niên bình thường khác tại Miền Nam Việt Nam, Quang còn có một số bạn bè đi chung một đoạn đường và vượt trội hơn mọi người với tài năng, bản lĩnh và nhận thức trực diện ngoại cảnh vượt ra ngoài không gian của các giảng đường hay thành phố quanh co núi đồi Đà Lạt. Bạn bè thời đại học, đặc biệt là bạn bè cùng khóa Chính Trị Kinh Doanh (Khóa I) không ai mà không biết Quang, dù còn trong bốn năm học hay sau này đã lao vào đời.

Ngoài quãng thời gian cùng mấy người bạn thời trung học thành lập Ban Trầm Ca và Phong Trào Du Ca, Quang ít có cơ hội gặp lại số bạn bè cũ của thời trung học. Lúc đã định cư ở Mỹ cũng vậy, bạn bè thời trung học của Quang chỉ đếm chưa đủ trên mười đầu ngón tay mặc dầu chung quanh Quang rất đông. Ngay những người ở cùng thành phố cũng ít có cơ hội gặp Quang. Lý do dễ hiểu. Ai cũng bận bịu làm ăn, chạy theo cho kịp với nhịp sống của xã hội Mỹ, rồi gia đình, con cái với trách nhiệm nặng nề của bậc cha mẹ. Vì lý do nghề nghiệp, Quang thường gặp gỡ giới truyền thông báo chí, giới văn nghệ sĩ và một số bạn bè cùng khóa ở đại học. Có nhiều lời than phiền là Quang ít đến với bạn bè Đà Lạt. Tôi không ở chung thành phố hoặc tiểu bang với Quang nhưng có lẽ tôi là người gặp Quang khá nhiều so với một số bạn khác ở chung cùng thành phố, ngay cả chung cùng zip code.

Tôi sang Mỹ năm 1992. Năm 1993 tôi sang California thăm Quang và một số bạn bè Đà Lạt. Đến thăm Quang và Minh Thông trong ngôi nhà nằm trên đường Hazard để nhắc đến bao chuyện cũ, người cũ. Khi đó Quang vừa rời báo Người Việt để lập tờ Viễn Đông Kinh Tế Thời Báo. Quang đưa tôi đến thăm cơ sở viễn Đông lúc đó mới chỉ có vồn vẹn một tấm banner treo phía trước. Hai đứa chụp một tấm hình rồi kéo về tòa soạn báo Người Việt

ở đường Moran để thăm một số anh em quen xưa cùng làm công tác xã hội ở Sài Gòn như các anh Hoàng Ngọc Tuệ, Lê Đình Điểu, Hà Tường Cát, Trần Đại Lộc, Đỗ Ngọc Yến, Phạm Phú Minh...

Hình phải: Đỗ Ngọc Yến (mắt). Hoàng Ngọc Tuệ. Nguyễn Đức Quang (mắt).
Trần Đại Lộc (mắt). Phạm Phú Minh. Hà Tường Cát (mắt). Vợ chồng Hoàng Kim Châu.

Q

Quang đến Houston để cùng tôi dự trại của các bạn trẻ sinh viên năm 1996. Cả gia đình tôi đi đón Quang và rồi cùng nhau kéo vào đất trại. Quang được giới thiệu để hát những ca khúc nổi tiếng do Quang sáng tác trước năm 1975. Sau đó nhiều lần tôi cũng đón Quang qua Houston để hát và sinh hoạt trong các trại của sinh viên hoặc trong những dịp lễ kỷ niệm của Việt Nam Cộng Hòa. Có đôi lần hội đoàn hay bạn bè phỏng tay trên “bắt cóc” Quang ngay tại phi trường. Một lần tôi đưa Quang đến hát trước khuôn viên siêu thị Hồng Kông nhân ngày “Tháng Tư Đen”, vừa hát xong tôi đưa Quang về nhà một Thụ Nhân khóa đàn em để hát riêng cho anh em nghe. Hôm ấy Quang được yêu cầu chỉ hát nhạc tình và Quang đã chiều ý anh em. Hát đến mãi gần hai giờ sáng mới chia tay ra về.

Quang đến đâu cũng có anh em đón và tổ chức cho Quang hát (Quang không thích hai chữ *trình diễn*). Từ Orange County, San Jose, Washington DC đến Houston... nơi nào cũng có anh chị em thiện nguyện đứng ra tổ chức, mời mọc... Ở Pháp có anh Trần Văn Ngô và chị Phương Oanh, đến Hòa Lan có Du Ca Nguyễn Quyết Thắng, qua Úc đã có Trương

Hướng Đạo Nguyễn Văn Thuật và nhạc sĩ Hoàng Ngọc Tuấn là những người rất mến mộ tài năng của Quang. Trong lúc trông coi tờ Viễn Đông Thời Báo và một số cơ sở báo chí khác, Quang vẫn vác đàn đi hát khắp nơi mà nhiều khi sức khỏe không cho phép. Quang có vấn đề ở hai lá phổi – đã vài lần phải lấy nước trong phổi ra. Tính Quang ưa nể nang bạn bè, sợ anh em buồn nên vẫn cứ vui vẻ vác đàn ra đi khi có lời yêu cầu. Trong khi đi “Du Ca” như thế, Quang thường quên mang theo thuốc men và quên cả những lời dặn dò của vợ con về vấn đề giữ gìn sức khỏe. Mãi rồi Minh Thông và các con cũng lắc đầu chịu thua. Nhiều lần Minh Thông cũng không biết Quang đang ở đâu trong nhiều ngày cho đến lúc chàng ta trở về với nụ cười “cầu tài” là xong mọi việc. Chuyện xảy ra như thế đâu phải chỉ một lần!

tang hôm 2 tháng tư một Trưởng Hướng Đạo hỏi con trai của Quang là cháu Nguyễn Đức Tường về chuyện Du Ca của Quang thì cháu Tường nói rằng: “con không biết ba của con làm gì...!”. Minh Thông là người vợ đảm đương, lanh lợi, có cơ sở làm ăn và một tay thu xếp mọi sinh hoạt trong gia đình. Đến khi về hưu Quang mới nghĩ đến chuyện đưa vợ đi du lịch đó đây kể cả chuyến về thăm Việt Nam. Trước đó Quang cũng có chuyến về thăm quê sau hai mươi năm xa xứ. Quang mở toang ký ức nhìn vào tận dĩ vãng sâu thẳm. Trở về thăm ngôi nhà cũ có *căn gác nhỏ* bằng gỗ nằm không xa một *con dốc nhỏ* là chứng nhân lặng lẽ của mối tình đầu tưởng chừng hạnh

phúc đã ở trong tầm tay. Nhưng người nghệ sĩ tài ba cũng không chống chọi nổi với định mệnh khắc nghiệt đang bủa vây. Có lần tưởng chừng như “gương vỡ lại lành” nhưng rồi gương lại vỡ tan! Chẳng những một lần mà nhiều lần như thế! Cũng rất lạ là khi một thanh niên bị một cơn sốc tình cảm với cường độ của cơn sóng thần “tsunami” mà Quang vẫn đứng vững! Chẳng những thế, Quang vẫn lao vào con đường khai phá trong lãnh vực âm nhạc với bản lĩnh và tài năng cá biệt của mình để đứng đầu một Phong Trào có chiều dài gần nửa thế kỷ.

Minh Thông vĩnh viễn ra đi vào mùa xuân 2009 và chỉ sau vài tháng Quang khẩn cấp được đưa vào bệnh viện để điều trị tim. Sức khỏe hao hụt thấy rõ cùng với nỗi cô đơn dằn vặt trong ngôi nhà vừa mới sửa sang lại rất khang trang.

Cho đến nay tôi vẫn còn nghe âm thanh và thấy hình ảnh Quang ôm đàn đứng hát trên sân khấu, trên sân cỏ, trong hội trường hay trong những căn phòng ấm cúng của bạn bè thân hữu. Không màu mè. Không banner, không đèn xanh đèn đỏ. Những đôi mắt mở to để nhìn, tai lắng nghe từng chữ từng lời của Quang nói và hát. Quang không cần MC. Quang không cần hoa hòe hoa sồi vẻ vờn giả tạo để nói đến những bài hát do mình sáng tác. Nói cách khác, không ai đủ thẩm quyền giải thích những bài hát của Quang, ngay cả những bài hát nói về tình yêu. Quang không dùng ngôn ngữ ẩn dụ để đánh tráo thính giác người nghe. Nhưng khi nghe thì thính giả phải động não và lắm khi phải xử dụng đến trực giác để bắt kịp từng lời từng chữ của bài hát. Khi Quang buông phím, thính giả vẫn còn thấy cả khung cảnh, tình huống mà Quang nói đến trong các bài hát của mình. Nó có sức tác động vào tâm thức người nghe, bắt người nghe phải suy nghĩ. Lối trình bày bài hát của Quang rất giản dị nhưng thể hiện được những cảm xúc qua từng chữ từng lời, đều có nghĩa chứ không phải bằng thứ ngôn ngữ phù phiếm “nước chảy hoa trôi”. Tôi nhiều lần nghe đám đông hát bài “*Việt Nam Quê Hương Ngạo Nghễ*” và bài “*Không Phải Là Lúc*”. Đây là những bài hát thuộc loại “*hát cộng đồng*” nhưng nhiều người cố sức để la lên thật lớn khiến người nghe khó cảm nhận được nội dung sâu sắc của bài hát. Nhớ Quang, tôi thường mở bài “*Việt Nam Quê Hương Ngạo Nghễ*” để nghe do ban hợp xướng Ngàn Khơi trình bày. Đây là một trong số những bài hát mà Ban Trầm Ca trước đây đã tập dợt lần đầu trong garage phía sau của dượng sĩ Hoàng

Ngọc Tuệ trên đường Sương Nguyệt Ánh khi lời của bài hát mới được Quang thảo ra chưa hoàn chỉnh.

Không phải người Đà Lạt nào cũng biết Quang là một nhạc sĩ Du Ca. Không phải những học sinh ngày xưa của trường trung học Bồ Đề và Trần Hưng Đạo cũng biết Quang là nhạc sĩ Du Ca. Trái lại những cựu sinh viên đại học Đà Lạt, đặc biệt sinh viên trường Chính Trị Kinh Doanh khóa đầu tiên đều biết Quang. Rất dễ hiểu. Quang hát cho anh chị em Chính Trị Kinh Doanh nhưng chưa bao giờ hát riêng cho “người Đà Lạt” hay bạn bè của hai trường mà Quang đã trải qua nhiều năm tháng theo học ở đó. Họ hẳn đâu đó trong những buổi sinh hoạt, dăm ba người Đà Lạt có tham dự nhưng lại không biết Quang vốn xuất thân từ Đà Lạt. Nói một cách nào đó Quang là người của cả Miền Nam chứ không phải người riêng của Đà Lạt. Nếu nói rằng Quang đã được “quần chúng hóa” thì cũng không ngoa. Quang sinh hoạt với ai, đoàn thể nào thì tự thân những người ấy, đoàn thể ấy biết Quang nhưng không mấy ai hoặc đoàn thể nào biết Quang một cách tường tận. Họ biết tên, thấy mặt nhưng chưa biết người! Họ đều tự nhận Quang là “người nhà”, người của tổ chức, của trường mình. Khi Quang còn đang nằm trong bệnh viện đã có một số người lên sân khấu đọc tuyên bố: *“Nguyễn Đức Quang là người của chúng tôi...tổ chức của chúng tôi...đã từ trần lúc 4 giờ chiều ngày 21 tháng 3...”*. Có tờ báo ở California và cả một đài truyền hình tiếng Việt cũng đưa tin thất thiệt về Quang khiến cho nhiều người hoang mang trong khi Quang đang còn chạy chữa trong bệnh viện Fountain Valley. Lại có một anh Du Ca đàn em khi nói đến Quang đã không biết gì về tiểu sử của Quang thì chớ, lại tự khen và đánh bóng tên mình kèm theo sau tên của Quang! Người Du Ca này, không phải ở Việt Nam cũng không ở Mỹ – theo Quang kể – đã lấy một số tác phẩm của Quang in thành một tập nhạc mà không hề hỏi qua Quang, sau đó đưa cho Quang bảy mươi đô la (US\$ 70.00) khi Quang vừa định cư ở Mỹ. Quang là người xuề xòa dễ tính, không bao giờ đòi co với bất cứ ai.

Một số người Đà Lạt xuất thân từ hai trường trung học công lập Bùi Thị Xuân và Trần Hưng Đạo biết rõ mối tình của Quang mô tả rất thực trong bài hát *“Tôi Có Một Mối Tình”* và *“Tình Tôi Con Dốc Nhỏ”*. Nửa thế kỷ trôi qua với những tháng ngày tiếp nối buồn vui như những hòn sỏi cứ lăn và lăn mãi trên con dốc đời. Quang được đám đông tung hô cổ vũ và vinh

danh. Nhưng khi chiếc đàn đã nằm im trong chiếc hộp bịt bùng thì Quang lại lủi thủi trở về nhà với tâm trạng cô đơn và luôn vẫy vùng với những tảng băng ký ức trong đó có mối tình đầu vẫn là những con sóng ngầm xoáy mãi vào mạt tim của Quang.

Mùa hè năm 2010 tôi mời Quang sang Houston để dự đại hội cựu học sinh trung học Bùi Thị Xuân - Trần Hưng Đạo Đà Lạt lần ba nhưng Quang không sang được. Đến tháng mười tôi sang California để cùng Quang tiễn đưa Nguyễn Mùi, một cựu học sinh Trần Hưng Đạo và cựu sinh viên đại học Đà Lạt về nơi an nghỉ cuối cùng. Lần này Quang nhận lời mời của tôi đến dự buổi họp để thành lập ban tổ chức đại hội vào mùa hè 2012. Đêm hôm đó Quang mang theo đàn và hát cho toàn những người Đà Lạt nghe. Trừ tôi và hai người nữa, người nghe tối hôm đó là những người lần đầu tiên được nghe Quang hát. Quang không hát nhiều, chỉ vài bài như *Chiều Qua Tuy Hòa, Bên Kia Sông, Mùa Thu Lại Đi...* Quang không hát "*Tình Tôi Con Dốc Nhỏ*" hay "*Tôi Có Một Mối Tình*". Tôi hiểu Quang! Ngoài ra Quang còn nhận giúp tôi lay out và in tờ đặc san đại hội. Ban tổ chức dự trù dành riêng cho Quang một buổi để trình bày các tác phẩm của mình trên du thuyền với khoảng trên hai trăm thính giả toàn người Đà Lạt. Quang và tôi hẹn nhau trong lần họp tới vào đầu tháng bảy – 2011.

Sáng ngày 11 tháng 3 – 2011 tôi nhìn thấy trên màn ảnh nhỏ con sóng thần "Tsunami" khủng khiếp đánh vào miền bắc nước Nhật. Liền sau đó nhận được tin Quang được các con đưa vào bệnh viện, nằm trong ICU. Tin loan ra khắp thế giới. Tin loan trên báo chí, truyền thanh truyền hình. Điện thoại bận bè, người quen thăm hỏi chờ đợi. Kẻ ở gần đến thăm, người ở xa nghe ngóng. Lúc tỉnh lúc mê rồi vĩnh viễn ra đi ngày 27 tháng 3. Bàng hoàng và thương tiếc! Đám tang hôm ấy trời không có nắng cũng chẳng có mưa. Người tiễn đưa đông như đến nghe Quang hát. Bài ca buồn không lời. Đầu đó có những giọt nước mắt chảy xuống bên trong những chiếc kính màu đen...

Phong Châu
Viết cho giỗ 100 ngày của Nguyễn Đức Quang